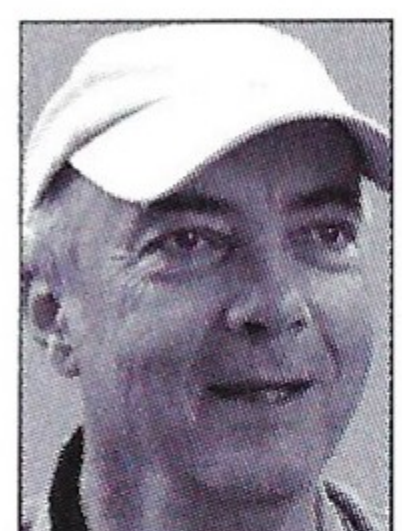

Te og selverkendelse

Det japanske teritual er en vej til højnelse af sindet og øget bevidsthed.

Interview med en sjældenhed: en dansk temester fra Japan.

af Jesper Ovesen, interviewer

Zenmester Joshu (Chao-Chou) spurgte engang en ny munk: "Har du været her før?" "Ja, herre, det har jeg," svarede munken. Hvorpå mesteren sagde: "Drik noget te."

Senere stillede mesteren det samme spørgsmål til en anden munk, som svarede modsat: "Jeg har ikke været her før, mester." Joshu sagde som før: "Drik noget te."

Bagefter spurgte injuen (den munk, som bestyrede klosteret) mesteren: "Hvordan kan det være, at du tilbyder en kop te på samme måde, uanset hvad munkene svarer?"

Den gamle mester udbrød: "Oh, inju!" Og injuen svarede: "Ja, herre." Hvorefter Joshu sagde: "Drik noget te."

Sådanne zenhistorier har ikke en umiddelbar fast mening. Læseren er henvist til selv at finde en. Måske betyder historien, at det væsentlige er at være til stede her og nu, ikke hvor man kommer fra.

Det japanske teritual er i

Teritualets grundlæggende principper er harmoni, respekt, renhed og ro.

sin essens og æstetik nært knyttet til zenbuddhismen, men indbefatter også andre livssyn. Teen blev sammen med zen bragt til Japan fra Kina af munken Eisai i slutningen af 1100-tallet. Zenmunke drak te som en del af kosten, og fordi te forjager træthed og klarer sindet.

Vore dages teritual blev udformet af temester Sen Rikyu (1522-91), der lagde vægt på enhed mellem mennesker og naturen, brugen af

dagligdags genstande i rituallet og at ophæve den konventionelle skelnen mellem smukt og uperfekt. De grundlæggende principper er: harmoni, respekt, renhed og ro.

Chado - teens vej

Søren M. Chr. Bisgaard er født i 1946 og har de seneste 32 år været bosat i Kyoto, Japan, hvor han har studeret japansk teceremoni som en form for dybtgående filoso-

fisk og åndelig træning på konkret plan.

Desuden har han studeret filosofi, sanskrit, japansk og zenbuddhisme - og har arbejdet som computerprogrammør! Han er japansk temester med navnet So-En, givet af mester Sen Soshitsu XV fra Urasenke-skolen. Søren Bisgaard fortæller:

- Folk studerer te af mange forskellige årsager, men ultimativt tilstræber man en dybere erkendelse og forståelse

af livet. Dette kan man opnå ved bevidst at udføre et ritual regelmæssigt og systematisk. Når man arbejder med det ydre, påvirkes det indre.

Japanerne taler om teens vej, *chado* (af *cha* te, og *do* - det kinesiske *tao* - naturens vej, dvs. de universelle love). For kineseren drejer det sig om at være i harmoni med naturen. For japaneren er *do* mere en konkret vej mod noget, man vil være. Den ydre form kan variere, men den indre proces er den samme.

Fra zenklostrene

- Teritualet opstod i zenklostrene. Alt i klostrene gik ud på meditation, kun afbrudt af fysisk arbejde, lidt spisning og lidt søvn, og selv da skulle meditationen køre. Klosterlivet var styret af regler indtil mindste detalje; det gjaldt også indtagelsen af te.

- Munkene drak jævnligt te i tavshed på deres meditationspladser, beretter Søren Bisgaard, der selv har været sannyasin-munk i Indien.

- Når vi i vore dage laver og indtager te i en ceremoni, foregår det, så bevægelserne afviger mindst muligt fra den klassiske meditations-

stilling, som er at sidde på gulvet med rank ryg og hænderne samlet i skødet.

- Skal man bøje sig frem, må det derfor foregå med samme ranke ryg. Skal man løfte hænderne, føres armene samlet op, idet man bevarer den cirkel, de danner, når de hviler i skødet. Sætter man skålen foran sig, skal den stå præcist midtfor, så man kommer mindst muligt ud af meditationsstillingens symmetri.

Selvom placeringen af remediernes og fremgangsmåden ligger helt fast, skal rituallet også tilpasses omstændighederne:

- Jeg var inviteret til at lave et teritual til en særlig begivenhed. Jeg lavede et, der var sammensat af flere standardtyper. Blandt andet måtte alt foregå spejlvendt, og det er svært, fortæller Søren Bisgaard.

Temae - punktet

Kernen i teritualet er *temae*. Søren Bisgaard forklarer:

- *Te(n)* betyder punkt, og *mae* betyder foran. *Temae* er altså punktet foran dig, punktet man koncentrerer sig om.

- Alt har sin plads. Værten, der laver teen, er hele tiden koncentreret om ét punkt, men det ligger ikke fast. Først ligger det fx, hvor tebeholderen skal stilles, så

hvor øsen skal tages osv.

- Jeg kan lave et teselskab og vide, at man har gennemført det indtil mindste detalje på samme måde for 400 år siden, siger Søren Bisgaard.

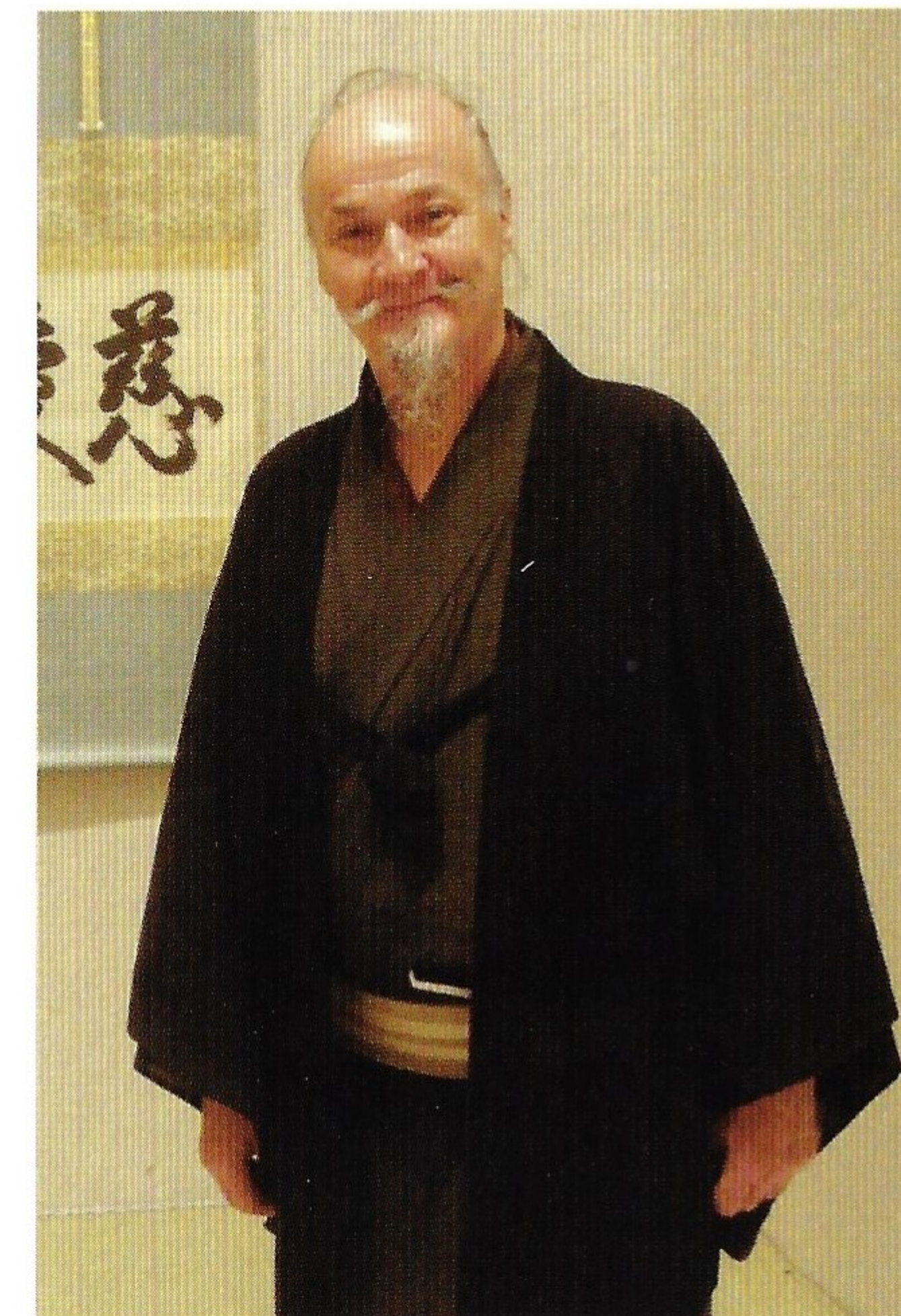
Når man har trænet meget, foregår bevægelserne automatisk. Det går ud på at udelukke alle tanker, så man kan være fuldt til stede med et klart sind. Det er derfor nødvendigt at være helt koncentreret, ellers begynder man at lave fejl.

Følger man disse præcise regler, er der ingen grund til - eller mulighed for - at demonstrere, at her er jeg, ved fx at sætte teskålen lidt til højre i stedet for i midtpunktet.

- Når folk arbejder med teen, kan jeg se, hvem de er, hvordan de har det, hvad de føler og tænker, bemærker Søren Bisgaard.

En god lejlighed

- Et teritual kan afholdes når som helst. I Japan fejrer man fx Hatsugama den 7. januar, hvor man begynder på det nye år sammen. Det er meget

Temester So-En fra Japan - alias danskeren Søren M. Chr. Bisgaard - har i 32 år studeret japansk teceremoni som en form for dybtgående filosofisk og åndelig træning på konkret plan.

Kissako-kalligrafi af "Drik noget te". Betyder på et dybere plan "Drik noget te og kom videre i dit liv."

formelt, alle møder frem i deres fineste kimonoer og er vældig opstemte.

- Den 1. november fejrer man tenytår, dvs. man begynder at drikke teen fra årets høst. Den 3. marts er det pigernes dag og den 5. maj drengenes. Kort sagt kan anledningen være formel eller blot en glædelig begivenhed.

- I september holder jeg et teritualet med temaet Bali. Alt er fra Bali - folks tøj, symbo-

Værten, der laver teen, er hele tiden koncentreret om punktet foran sig. Alle tanker må udelukkes, så man kan være fuldt til stede med et klart sind.

Foto: Jesper Olesen

Det klassiske teritualet

I et klassisk teritualet er der tre lokaliteter: et sted, hvor gæsterne venter, en have med en låge og et tehus.

Lågen åbner ind til teens verden, hvor alle må lade hverdagen og dens forskelle bag sig. Man renser sig i haven ved en stenkumme med vand, ligesom haven er ren og oversprinklet med vand. Alt er enkelt og naturligt, intet er distraherende.

Man vandrer ad stien og renser sanserne, afbryder forbindelsen til den ydre verden og nærmer sig enhed med naturen.

Gæsterne kryber ind i tehuset gennem en lille dør - de lader stoltheden bag sig. Der er fuldstændig rent og næsten tomt, på væggen er blot en skrift- eller billedrulle med dagens filosofiske tema, og i et hjørne står en kedel på et fyrfad.

Efter at have hilset på gæsterne lægger værten trækul og serverer derefter et let måltid. Man stemmer sindet ved at tale om temaet. Dernæst en pause i haven.

Når gæsterne kommer ind igen, er skriftrullen væk; i stedet står der en blomst i en vase. Nu er man hinsides ord og begreber. Tavshed. Højdepunktet. Kedlen snurrer.

Værten kommer finmalet grønt tepulver i skålen, hælder varmt vand på og sammenrører teen til en konsistens som fløde, dette kaldes *tyk te*. Skålen går rundt fra hånd til hånd, og alle drikker af samme skål for en oplevelse af enhed.

Efter at teen er smagt, spørger værten: "Hvordan er teen?" og det betyder: *Hvor er vi kommet til? Hvor højt er vi nået sammen?*

Derefter kan man beundre remedierne og drikke *den tynde te*, som er et let cremet skum. Stemningen bliver mere afslappet, og man nyder selskabet, duften af røgelse, blomsten, teens fyldige smag og dens virkning - man bliver lidt høj.

Fællesskabet, temaet, sansepåvirkningen, æstetikken, naturen, teen - det hele smelter sammen i et uendeligt nu.

lerne, de hinduistiske guder, maden. Samtalen på det spirituelle plan kan dreje sig om en øverste gud hinsides alt. Teritualets genstande behøver altså ikke være fra Japan. Men proceduren ligger fast.

Fuldmånene

- Jeg afholder et fuldmåneselskab om efteråret, hvor fuldmånen er smukkest, uddyber Søren Bisgaard. Alle teselskaber skal være i overensstemmelse med årstiden, fx ved valget af blomster, billeder og de skåle, man drikker af.

- Skriftrullen og alle genstande skal pege mod temaet, som er subtilt, ikke-fysisk. Der er måske kalligraferet et digt:

Månen spejler sig i vandoverfladen i en krukke.

Dette er på et fysisk plan. På et højere plan betyder tingene noget andet. Månen er ånden, som afspejler sig i vandet, nemlig sindet. Og sindet får igen sin form af krukken, legemet. Ud af dette enkle billede springer egentlig hele tilværelsen som menneske og alle de store spørgsmål.

- Vi starter i stueetagen i

mit hus klokken fire om eftermiddagen, mens det endnu er lyst. Her lægges der trækul og indtages et udsøgt måltid, efterfulgt af tyk te. Bagefter går vi op på første sal for at drikke den tynde te (se boks s. 28).

- Det er blevet mørkt i mellemtiden, og jeg har taget rudderne helt ud af et stort panoramavindue, så man har udsyn til de nære bjerge, hvor månen kommer til syne. Måske har jeg arrangeret, at en musiker sidder i haven og spiller på *nikou* (et kinesisk tostrengt strygeinstrument).

- De kager, jeg serverer, ligger enkeltvis midt i en sort lakæske, de er runde og beklædt med bladsølv - ja, som månen på en sort nattehimmel. Det er min egen konstruktion. Der er masser af plads til kreativitet samtidig med, at strukturen er helt fast.

Den spirituelle kerne

- Når gæsterne træder igenem porten til teens verden, går de ind i mit sind, og alt er under min kontrol. Mit hus er en scene, gæsterne er aktører. Bagefter går alle opløstede hjem og har haft en spi-

Vase med det gyldne snit, lavet i Danmark til tebrug i Japan.

rituel oplevelse. Jeg får mange breve fra folk, der er blevet dybt berørt af et teritualet, fortæller Søren Bisgaard.

- Men det er også sådan, at jo større viden og erfaring gæsterne har om, hvad der foregår, desto større oplevelse får de. Og oplevelsen kan aldrig gentages. Til trods for

det faste skema er der aldrig to teselskaber, som er ens, for deltagernes sande personlighed, sindstilstand mm. bestemmer, hvordan det går.

Søren Bisgaard ser alvorligt på verdens tilstand nu: - Med så mange sanse-dragende ting og samtidig manglende retning i livet har vi helt mistet forbindelsen til virkeligheden. Meningen er taget ud af vores liv.

Et teritualet kan gengive os roen og er et redskab til at finde tilbage til den egentlige kerne i tilværelsen. □

Henv. om kurser mm. i Danmark og Japan: Søren M. Chr. Bisgaard, Higashikubota-cho 50, Kitashirakawa, Sakyo-ku, Kyoto 606-8285, Japan, tlf. +81 75 722 7223, s.bisgaard@gmail.com. Søren Bisgaard holder foredrag med teeceremoni i februar i København. For nærmere info om tid og sted: send en email til adressen ovenfor.

Litteratur: *Den japanske te-bog*, Okakura Kakuzo. Bogan 1985. *Cha-No-Yu: Japanese Tea Ceremony*, A.L. Sadler. Charles E. Tuttle Company 1998 (1933).

Internettet: www.torstenolafsson.com/cha-doo www.art.uiuc.edu/galleries/japanhouse/oldsite/tea/main.html

I et dansk hjem

Et teritualet kræver kun ganske enkle midler. Det vigtigste er, at alt er enkelt, ægte og rengjort.

Først fjerner man alt fra et rum - møbler, billeder osv. De ting relaterer til et enkelt menneskes hverdagsliv og vil blot sprede sindet, og teritualet skal rette kraften indad. Dernæst kan man godt bringe udvalgte ting ind igen, fx et smukt tæppe til at sidde på.

Hvis temaet er værtens runde fødselsdag, kan der hænges et portræt af forældrene i stedet for skriftrullen og stå et lys i en stage fra værtens barndom. En beholder til røgelsen kan være en, værten har særlig tilknytning til. Man kan servere sine yndlingsretter osv.

Genstandene er underordnede, blot de passer sammen og udtrykker temaet. Det vigtige er *den præcise måde, de håndteres på*. Nogle af de mest nødvendige er: Et fyrfad. Trækul. En vandkedel. En tebeholder. En teskål. En teske. Et piskeris. En vandkrukke. En øse.

Teritualet er gammelt og japansk, men samtidig uafhængigt af tid, sted og form, og det kan derfor sagtens gennemføres i et moderne dansk hjem.

Bestyrelsen i Foreningen af Japanskinspirerede Haver til teeceremoni hos Søren Bisgaard i København. Her lærer de, hvordan servietten foldes.